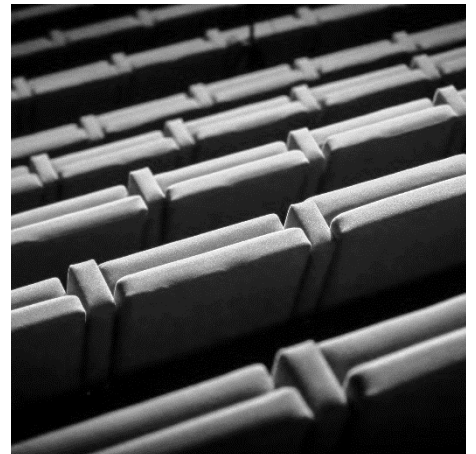

**OPEN
DOEK**
PASSIE VOOR
THEATER

DOSSIER

PROJECT V

▶ **DOOR JONGDOEK**

INHOUDSOPGAVE

WAT IS PROJECT V.....	3
DOELSTELLING 1: KWETSBAAR JONGEREN EEN VERHAAL GEVEN TIJDENS 1 SEPTEMBERGESPREKKEN	3
DOELSTELLING 2: ZOMERVERLIES TEGENGAAN	3
DOELSTELLING 3: PASSIE VOOR THEATER VERSPREIDEN	4
DOELSTELLING 4: CULTUURPARTICIPATIE BEVORDEREN.....	4
ONDERZOEKSFASE	5
CASUS 1: KINDEREN UIT DE BIJZONDERE JEUGDZORG (VZW HSA – ZUTENDAAL)	5
CASUS 2: INCLUSIEF TRAJECT MET JONGEREN MET EEN BEPERKING (BRIEK VZW – OOSTENDE)	8
CASUS 3: NIET-BEGELEIDE MINDERJARIGEN IN VLUCHTELINGENCENTRUM (STAD MECHELEN).....	9
CASUS 4: OVERSCHAKELING VAN BASIS NAAR SECUNDAIR ONDERWIJS (CAMPUS O3 – GENK).....	12
EXPERTENPANEL	14
METHODIEK	15
KERNWAARDEN: WAT MAAKT PROJECT V PROJECT V?.....	15
FLEXIBEL KADER: DOOR TE HAKKEN KNOPEN.....	17
VERDERE UITROL	20
INITIATIEFNEMENDE ORGANISATIES	20
WAT VOORZIET OPENDOEK	20
FINANCIËEL	21
MET DANK AAN:	22

WAT IS PROJECT V

Project V, met de V van vakantie, is een participatieproject van JongDOEK, de jongerenwerking van OPENDOEK, voor kinderen en jongeren die niet op vakantie kunnen. Het heeft als doel om aan de hand van theaterworkshops zomerverlies tegen te gaan, jongeren in een kwetsbare positie een verhaal te geven op 1 september en cultuurparticipatie te bevorderen.

We constateerden dat veel initiatieven voor deze kwetsbare doelgroep van korte duur zijn. Denk aan kortingstarieven voor een voetbal- of paardenkamp bijvoorbeeld. Waardevolle initiatieven die kwetsbare kinderen en jongeren een hoge piek in hun vakantie bezorgen. De overige zeven à acht weken van de vakantie slaat echter de verveling vaak terug toe en treedt er zomerverlies op. Daarom organiseren we met Project V niet één kamp van één of twee weken maar komen we één dag per week samen, de hele zomer lang. Zo blijven deelnemers de hele vakantie gestimuleerd en hebben steeds ze iets om naar uit te kijken.

Met steun van de Vlaamse overheid en geadviseerd door Iedereen Verdient Vakantie en Demos kreeg het project vorm. Hand in hand met verschillende partners¹ werkte JongDOEK (OPENDOEK) de methodiek van Project V uit aan de hand van vier verschillende casussen.

Dit dossier biedt een overzicht van Project V aan het einde van de onderzoeksfase van het project (eind 2018 – eind 2021) en aan het begin van de nieuwe beleidsperiode van OPENDOEK (2022-2026). Verder in dit onderdeel volgt een toelichting van de doelstellingen van Project V. In de volgende onderdelen komen de verschillende casussen aan bod en vatten we de kernwaarden van de methodiek samen. Het dossier sluit af met een blik op de toekomst van het project, de verdere uitrol vanaf 2022.

Doelstelling 1: Kwetsbare jongeren een verhaal geven tijdens 1 septembergesprekken

‘Naar waar ben je op reis geweest?’ Het is een standaardvraag tijdens de eerste schooldag om het ijs te breken na een lange pauze. Veel kinderen zouden die vraag echter liever ontwijken omdat ze niet op reis kunnen. Met Project V willen we die kinderen en jongeren bereiken die drempels (financieel of anders) ervaren om in de zomer waardevolle vakantie-ervaringen op te bouwen en hen wél een verhaal geven. Door de contactmomenten te spreiden (één dag per week i.p.v. één week per zomer) spelen de deelnemers de hele zomer lang theater. Daardoor maken ze deel uit van een groter geheel, van een groep, en werken ze daarenboven onbewust aan hun social skills. Klaar om hun verhaal te doen. Door daarnaast op het einde van het project, bij voorkeur vlak voor de eerste schooldag, het project feestelijk af te sluiten, zit het hoogtepunt van het project nog vers in het geheugen wanneer vakantie-ervaringen op de schoolbanken worden gedeeld.

Doelstelling 2: Zomerverlies tegengaan

Het spreiden van het project draagt ook bij tot de tweede doelstelling, zomerverlies tegengaan. Zomerverlies is het fenomeen waarbij kinderen en jongeren het nieuwe schooljaar met een

¹ vzw HSA, Gemeente Zutendaal, Briek vzw, Stad Mechelen, Samenlevingsopbouw Provincie Antwerpen, Campus O3, Jeugd en Cultuur Genk, Pedagogische trajecten Genk, Pasform

leerachterstand starten doordat ze tijdens de vakantie niet voldoende gestimuleerd werden (in vergelijking met kansrijke klasgenoten). Met Project V zorgen we ervoor dat deelnemers elke week een dag gestimuleerd zijn. We bieden kansarme kinderen de kans om niet-schoolse vaardigheden te ontwikkelen en talenten te demonstreren, kansen die kansrijke kinderen veel makkelijker krijgen (Glorieux, 2018)². Overigens is de tijd tussen twee contactmomenten ook niet verloren. De samenkomsten blijven vaak (al dan niet bewust) nazinderen bij deelnemers, ze denken verder na over het stuk dat ze maken of gaan spelenderwijs aan de slag met technieken die ze leerden.

Doelstelling 3: Passie voor theater verspreiden

De missie van OPENDOEK luidt: “OPENDOEK is de organisatie die het theater in de vrije tijd inspireert, faciliteert en ondersteunt waardoor auteurs, makers, spelers, vertellers en publiek zich artistiek en sociaal kunnen ontplooien.” Dat geldt niet enkel voor mensen die de passie voor theater reeds ontdekten, maar even goed voor mensen die die kans nog niet kregen. Met Project V bereiken we nieuwe mensen die veelal voor het eerst met OPENDOEK en bij uitbreiding met theater in contact komen.

Doelstelling 4: Cultuurparticipatie bevorderen

Ten slotte trachten we met Project V, buiten de grenzen van het project om, cultuurparticipatie te bevorderen. Enerzijds is het de bedoeling om lokale verenigingen of organisaties die met theater bezig zijn en waar deelnemers na Project V eventueel terecht kunnen aan de deelnemers voor te stellen. Anderzijds is het een belangrijke pijler van het project om minstens een aantal samenkomsten te laten doorgaan in culturele infrastructuur. Onbekend maakt immers onbemind. Door deelnemers al bekend te maken met de culturele plekken hopen we de drempel er in de toekomst heen te gaan om cultuur te beleven te verlagen.

² <https://www.klasse.be/135011/zomervakantie-wat-is-het-effect-op-je-leerlingen/>

ONDERZOEKSFASE

De opstart van Project V gebeurde eind 2018. OPENDOEK ging in gesprek met Iedereen Verdient Vakantie om aan de hand van hun expertise een eerste pilootproject op te starten. Via het netwerk van Iedereen Verdient Vakantie vonden we de eerste projectpartner, vzw HSA. Het eerste pilootproject ging door in de zomer van 2019 en werd ondersteund door het toenmalige participatiedecreet van de Vlaamse overheid en door gemeente Zutendaal.

Omwille van de coronacrisis lag het project vervolgens stil tijdens de daaropvolgende zomer (2020). In dat jaar deed Lyssa Van Bockel, student kunst- en cultuurbemiddeling, wel haar eindwerk in het teken van de verscaling van Project V.

Omdat één pilootproject en een eindwerk niet voldoende waren om Project V breder uit te rollen en een methodiek verder op punt te zetten besloten we om in de zomer van 2021 nog drie casussen te organiseren die qua context voldoende verschillen van het eerste pilootproject. Zo konden we nagaan of de ideeën achter Project V ook van toepassing waren op andere doelgroepen of leeftijden. Voor deze stap in ons proces kregen we advies van Demos en ondersteuning vanuit het bovenlokaal cultuurdecreet.

Projectpartners voor de zomer van 2021 vonden we via een algemene oproep die mee verspreid werd door Demos, Jeugdwerk voor allen en Vrijuit. We vonden Briek vzw in Oostende voor een inclusieve casus met jongeren met en zonder verstandelijke beperking. In Genk organiseerden we met Campus O3 een casus gericht op jongeren van twaalf jaar die de overstap naar de middelbare school maken en daar een extra duw bij konden gebruiken. Ten slotte in Mechelen startten we een casus op met het project 'It Takes a Village to Raise a Child' voor niet-begeleide minderjarige vluchtelingen.

Na de zomer van 2021 evalueerden we elk van de casussen afzonderlijk met partnerorganisaties en docenten. Ten slotte organiseerden we een expertenpanel begin december 2021 om alle voorgaande inzichten voor te leggen en waar nodig bij te sturen.

Casus 1: Kinderen uit de bijzondere jeugdzorg (vzw HSA - Zutendaal)

SITUATIESCHETS

Het eerste pilootproject van Project V ging door in de zomer van 2019. Onze belangrijkste projectpartner daarbij was vzw HSA. "vzw HSA is een door Jongerenwelzijn erkende organisatie in de Bijzondere Jeugdbijstand en maakt deel uit van de Integrale Jeugdhulp. [...] VZW HSA heeft als missie hulpverlening op maat te verlenen aan kinderen/jongeren en hun context."³ Ze werken onder meer met residentiële kinderen en jongeren die in verschillende leefgroepen begeleid worden. Het is met deze doelgroep dat we voor Project V aan de slag gingen, meer bepaald jongeren uit verschillende leefgroepen tussen negen en dertien jaar oud.

De maatschappelijke zetel en een groot deel van de werking van vzw HSA is gelegen in de gemeente Zutendaal. De diensten jeugd en cultuur van de gemeente zorgden voor een logistieke ondersteuning,

³ Website vzw HSA (<https://www.vzwhsa.be/>)

goedgekeurd door het schepencollege. We konden de grote zaal en een vergaderruimte van het cultureel centrum gratis gebruiken.

VERLOOP

De eerste samenkomst in Zutendaal ging door een week voor de zomervakantie op een dinsdagavond. Kinderen die graag wilden deelnemen aan het project maar nog niet 100% overtuigd waren of nog twijfelden of het wel iets voor hen zou zijn, konden vrijblijvend naar de kennismakingsworkshop gaan. Deze werd gedoceerd door de persoon die uiteindelijk ook de hele maand augustus zou doceren.

In de maand juli kwamen telkens op dinsdag verschillende docenten zes uur workshop geven van 10u 's morgens tot 16u30 in de namiddag met een half uur middagpauze. De keuze om voor verschillende docenten te gaan in het eerste deel van het project is tweeledig. Aan de ene kant is het een praktische overweging; een theaterdocent vinden die heel de zomer lang een dag in de week beschikbaar is en daarenboven een feeling heeft met kwetsbare doelgroepen is niet evident. Aan de andere kant biedt het ook een meerwaarde voor de deelnemers om verschillende manieren om theater te benaderen te leren kennen, verschillende manieren van werken.

Het tweede deel van het project was wel met een vaste docent. Deze werkte toe naar een toonmoment dat gebracht werd op Toekoer, een theaterfestival van OPENDOEK gericht op families in Herkenrode, bij Hasselt. Tijdens het maken van het toonmoment werd de input van de deelnemers ten volle benut. Zij konden mee de inhoud van het theaterstukje bepalen en waren zo echt mede-eigenaar. De deelnemers traden op Toekoer op voor een volle zaal, op de vooravond van de eerste schooldag.

Verder was op elke samenkomst naast de docent een begeleider van één van de leefgroepen van vzw HSA aanwezig. Dit was zo afgesproken zodat er steeds iemand met een eerder welzijns- of zorg achtergrond i.p.v. met een artistieke insteek aanwezig zou zijn om te kunnen ingrijpen bij conflict. De theaterdocent zou zich dan kunnen blijven focussen op het artistieke, verder gaan met de workshop in plaats van die te moeten stilleggen voor één persoon of enkele personen die een tijdelijk conflict ervaren.

EVALUATIE

Na afloop van het pilootproject evalueerden we samen met docenten en partnerorganisatie vzw HSA. Algemeen waren alle partijen erg positief over het project. Vzw HSA gaf daarbij aan dat het project een andere uitkomst zou gehad hebben als het gewoon tijdens één week had plaatsgevonden. Daarmee werd de basisgedachte van het project bevestigd. De begeleiders gaven tijdens de evaluatie aan dat ze enorme vooruitgang konden zien bij de deelnemers. Dit niet enkel op vlak van theater maar ook wat betreft concentratievermogen en persoonlijke evolutie. De snelheid waarmee de deelnemers vooruitgang boekten was voor hun begeleiders het meest opvallende. Wat nu in twee maanden werd klaargespeeld doen ze, naar eigen zeggen, soms veel langer over.

Op artistiek en inhoudelijk vlak namen we heel wat zaken mee uit de eerste editie. Naarmate het project vorderde bleek zes uur workshop theater te lang voor de doelgroep. Zeker aan het begin van de zomer was het concentratievermogen bij de deelnemers hiervoor nog niet hoog genoeg (dit beterde wel naar het einde toe wanneer ook het verantwoordelijkheidsgevoel over het toonmoment steeg.) Eén van de docenten ging om de lange dag op te delen ook aan de slag met andere creatieve vormen. Ze deed een oefening rond het uitdrukken van emoties met verf waar ze achteraf op scène verder mee

aan de slag ging. Omdat dit positief ervaren werd door deelnemers en begeleiders namen we de aanbeveling om ook andere, ondersteunende activiteiten in te plannen, mee in onze verdere communicatie met docenten die zomer en in volgende projecten.

Een tweede inhoudelijke element dat uit de evaluatie van de eerste editie naar toekomstige werd meegenomen, is het faciliteren van overleg tussen de verschillende docenten. Om te voorkomen dat de verschillende docenten veel overlap hebben in hun sessies is het cruciaal om overleg tussen hen te faciliteren. Bij deze editie waren er bijvoorbeeld twee opeenvolgende weken waar heel wat dezelfde oefeningen terugkwamen. Dit kan vermeden worden. Daarenboven kunnen docenten mekaar onderling ook helpen wanneer ze merken dat bepaalde oefeningen bij de groep beter aanslaan dan andere.

Op organisatorisch vlak kwam al snel de meerwaarde van de aanwezigheid van begeleiders van vzw HSA naar boven. Voor docenten gaf dit veel ademruimte, wat het leerproces bij de deelnemers bevorderde. De aanwezigheid van begeleiders van de partnerorganisatie zou bij toekomstige edities een absolute voorwaarde worden. Vzw HSA gaf aan dat hoe beter alle begeleiders die doorheen de zomer die taak op zich zouden nemen op de hoogte zijn, hoe beter het project verloopt.

De kennismakende workshop voor de zomer werd als een meerwaarde ervaren maar niet als een absolute voorwaarde, zolang het mogelijk is om te komen proberen en uit te stromen indien het geen match blijkt. Absenties en uitstroom is een risico dat sowieso bij het project komt kijken. Dit hoeft niet als een gevaar te worden gezien maar heeft louter te maken met de problematiek van kwetsbare doelgroepen in combinatie met het feit dat theater niet voor iedereen is. Niet iedereen hoeft het leuk te vinden en het is niet omdat een deelnemer doorheen het proces afhaakt dat deze er niets aan heeft.

Wat logistiek betreft was de grootste uitdaging voor vzw HSA het vervoer. Het doorgaan van de workshops op een culturele plek in de thuisomgeving vonden ze een heel belangrijk en een positief gegeven in het kader van nieuwe dingen ontdekken en het stimuleren van (culturele) vrijetijdsbesteding in de toekomst. Maar, het gaf extra uitdagingen om iedereen er elke week tijdig te krijgen. Vzw HSA geeft aan dat het belangrijker is in vervoer te ondersteunen dan bijvoorbeeld het voorzien van maaltijden. Dat kan de partnerorganisatie makkelijker zelf dragen.

Tenslotte komen twee zaken aan bod die meer te maken hebben met de specifieke context van bijzondere jeugdzorg. Aangezien bij bijzondere jeugdzorg vaak juridische kwesties zijn waar de rechtbank bij betrokken is, kan er niet zomaar toestemming voor beeldmateriaal worden gegeven. Deelnemers mogen namelijk niet herkenbaar in beeld worden gebracht bij projecten waarbij ze aan de vzw gekoppeld kunnen worden. In sommige ernstige gevallen is er namelijk een contactverbod voor een ouder, voogd of ander familielid die de deelnemer daardoor zou kunnen lokaliseren. Bij dit project wou VRT nieuws komen filmen maar haakte af omdat de deelnemers niet herkenbaar in beeld mochten. Een expliciete uitzonderlijke toestemming voor beeldmateriaal van de rechtbank kan op zich toegekend worden, als dat tijdig wordt aangevraagd.

Als laatste nog een positief puntje dat te maken heeft met de specifieke context van bijzondere jeugdzorg. De mensen van vzw HSA waren enorm verrast over hoeveel ouders er in de zaal zaten voor het toonmoment, zelfs ouders die anders niet door één deur kunnen. Vzw HSA gaf aan dat dit kwam doordat de deelnemers heel de zomer enthousiast bleven over het project en er herhaaldelijk over vertelden op bezoeken van hun ouders. Daardoor namen de ouders het enthousiasme over en wilden ze er allemaal bij zijn. Bij een project van één week zou dit, naar inschatting van de vzw, niet het geval zijn geweest.

Casus 2: Inclusief traject met jongeren met een beperking (Briek vzw - Oostende)

SITUATIESCHETS

Voor de zomer van 2021, twee jaar later, werden drie verschillende casussen uitgewerkt op basis van de evaluatie van de eerste editie en aan de hand van adviezen van verschillende organisaties. Een van de nieuwe casussen organiseerden we samen met projectpartner Briek vzw in Oostende, een organisatie die werkt met verschillende jongeren met een beperking. Hun afdeling Briekabruk richt zich op jongeren met een verstandelijke beperking⁴, de doelgroep waar we in dit project mee aan de slag gingen.

Waar we bij het eerste pilootproject expliciet kozen om een doelgroepspecifiek project te organiseren om een zo veilig mogelijke omgeving te creëren voor de deelnemers, dit op advies van Iedereen Verdient Vakantie en in overleg met vzw HSA, koos Briek vzw ervoor om voor een inclusief project te gaan voor jongeren met en zonder verstandelijke beperking.

De ondersteuning van lokale overheid kwam in dit project voornamelijk in de vorm van het helpen verspreiden van een deelnemersoproep en de reeds afgesproken korting voor organisaties uit Oostende bij zaalhuur van CC De Grote Post.

VERLOOP

Voor de zomervakantie, in de loop van de maand mei, werd een oproep gedaan voor deelnemers voor dit inclusieve project. De oproep werd in de eerste plaats verspreid bij de jongeren met een verstandelijke beperking uit de werking van Briekabruk, maar werd ook door de dienst Jeugd van stad Oostende en door JongDOEK via hun kanalen verspreid.

Elke zaterdag van de zomervakantie vond een samenkomst plaats in Oostende. Dit van 10u 's morgens tot 15u in de namiddag met een middagpauze van een uur. Zo waren er twee workshopblokken niet langer dan twee uur, noodzakelijk voor de deelnemers met een verstandelijke beperking. Naast de samenkomsten op zaterdag was er één extra samenkomst op vrijdag 6 augustus 2021. Dit was in het kader van een tussentijds toonmoment op een buurtfeest gelinkt aan Theater Aan Zee in Oostende op zaterdag 7 augustus. Gezien de vroege timing van dat toonmoment kozen we ervoor om met improvisatietheater te werken. Dit liet ons toe om kort op de bal te spelen en twee dagen te repeteren zonder al te veel druk op de deelnemers te leggen wat betreft tekst of volgorde van acties onthouden.

De vijf samenkomsten voor het tussentijds toonmoment werden, naar analogie met het eerste project, door wisselende docenten gegeven. De laatste drie samenkomsten, na het tussentijdse toonmoment, werkte opnieuw één vaste docent met de deelnemers samen om naar een finaal toonmoment toe te werken. Dit werd op het einde van de zomer georganiseerd in De Grote Post. De twee laatste samenkomsten gingen ook daar door. De andere samenkomsten in de eigen, gekende, ruimte van Briek vzw.

Op elke samenkomst waren minstens één, meestal twee begeleiders van Briek vzw aanwezig om de docenten te ondersteunen in het begeleiden van de jongeren.

⁴ Website Briek vzw (<https://briekvrijetijd.be/briekabruk/>)

EVALUATIE

De evaluatie in Oostende werd gedaan door één van de docenten, verschillende mensen van Briek vzw en OPENDOEK. Algemeen keek iedereen tevreden op het project terug.

Op artistiek inhoudelijk vlak bleek al snel dat de aanpassing na het eerste project hun vruchten afwierpen. De communicatie tussen de verschillende docenten is erg vlot verlopen. Tijdens bepaalde opwarming sessies waren nog wel wat terugkerende oefeningen maar dat zou met een vaste docent ook het geval zijn. Dat er veel wisselende docenten waren, is bij dit project in erg goede aarde gevallen. Waar bij andere evaluaties de vraag bovenkomt of het mogelijk is met een vaste docent te werken, was dit hier niet het geval.

Bij de deelnemers was er bij dit project een grote uitval, vooral bij de deelnemers zonder verstandelijke beperking. Daar zijn volgens de mensen van Briek vzw verschillende redenen voor. Enerzijds is inclusief werken niet voor iedereen weggelegd, en dat is oké. Niet iedereen hoeft zich er comfortabel bij te voelen. Anderzijds was er een docent die te veel op het (verstandelijke) niveau van de deelnemers met beperking had gewerkt waardoor deelnemers zonder beperking afhaakten. Andere docenten waren te moeilijk gestart en stuurden op het moment zelf wat bij, wat beter werkte. Vzw Briek geeft aan dat ze het belangrijk vinden dat docenten vanuit passie vertrekken in plaats vanuit zorg, voor zorg staan ze namelijk zelf in. De begeleiders van Briek deden vaak mee aan de oefeningen. Dat deze mensen, met een vertrouwenspositie tegenover de deelnemers, participeerden, zorgde volgens de docenten voor extra stimulans. De aanwezigheid van begeleiders met een zorginstek tegenover docenten met een artistieke instek zorgde voor wederzijdse kennisdeling. Dit kwam in alle casussen terug.

Tussen alle deelnemers heerste steeds veel respect voor elkaar. De gezamenlijke lunch bevorderde ook de groepsdynamica. Net zoals in Zutendaal was bij de deelnemers een evolutie te merken. Waar in het begin veel deelnemers schuchter waren, trokken ze op het einde net de groep mee. Het zelfvertrouwen groeide.

Organisatorisch kozen we om de meeste samenkomsten te laten doorgaan in de eigen ruimte van Briek vzw en dus geen nieuwe culturele plek. Dit zorgde voor een veilige omgeving voor de deelnemers. Anderzijds zorgde dat er voor dat wanneer de deelnemers voor de laatste twee samenkomsten verhuisden naar de culturele locatie (De Grote Post in dit geval), dit een extra boost gaf. Het gaf de deelnemers iets om naar uit te kijken. Dit zou een oplossing kunnen zijn voor toekomstige projecten die gelijkaardige problemen met vervoer hebben zoals het project in Zutendaal.

Casus 3: Niet-begeleide minderjarigen in vluchtelingencentrum (Stad Mechelen)

SITUATIESCHETS

Voor de tweede casus van de zomer van 2021 vonden we een projectpartner in Stad Mechelen in het kader van het project 'It takes a Village to Raise a Child' (VRAC) ondersteund door samenlevingsopbouw Provincie Antwerpen. "Het project VRAC is gericht op het verminderen van het risico van schooluitval en vroegtijdig schoolverlaten voor kwetsbare kinderen."⁵

Project V was in deze casus gericht op niet-begeleide minderjarige vluchtelingen (NBMV) uit opvangcentra in het Mechelse. Het waren tieners met verschillende achtergronden. Bij H30, artistieke

⁵ Website VRAC (<https://www.mechelen.be/vrac>)

werkplek vonden we een logistieke partner voor deze casus. Het gros van de samenkomsten ging bij hen door.

Een persoon van samenlevingsopbouw provincie Antwerpen zou de vaste begeleider en contactpersoon voor de deelnemers zijn voor het project.

Op vraag van de projectpartners werd er bij de zoektocht naar docenten ingezet op mensen die zelf een vluchtelingachtergrond hebben en een link hebben met theater en de stad Mechelen. Via hun netwerk vonden we een aantal theatermakers en een filmmaker die aan dit profiel beantwoorden. Deze werden aangevuld met enkele theatermakers zonder vluchtelingenachtergrond maar die wel ervaring hebben met het werken met kwetsbare doelgroepen.

VERLOOP⁶

Nog voor de zomer ging de contactpersoon verschillende keren op bezoek bij het opvangcentrum Rode Kruis en Juneco om Project V voor te stellen en naar interesse van de aanwezige jongeren te polsen. Er werd een whatsappgroep aangemaakt om met de jongeren in contact te staan, hen uit te nodigen en blijvend te motiveren.

De samenkomsten gingen steeds door op zaterdag van 10u tot 16u, met een uur middagpauze. De eerste samenkomst ging door op 7 juli. De contactpersoon ging naar het opvangcentrum om er ter plaatse samen met de aanwezige begeleiding van het centrum de jongeren één voor één wakker te maken. Er waren uiteindelijk twaalf jongeren die deelnamen aan de eerste samenkomst, waarvan zes NBMV en zes vluchtelingen met familie in België. Alle jongeren ontbeten samen en gingen daarna met de docent aan de slag. De grootste moeilijkheid bij de eerste samenkomst was de taalbarrière. Daarnaast konden de jongeren zich niet langer dan 20 minuten op één opdracht concentreren. Vooral actieve oefeningen en muziek leken aan te slaan. Vlak voor de lunch stopten al twee deelnemers omdat ze een afspraak hadden. Omstreeks 14u vertrekken nog drie jongeren om te gaan bidden. De dag werd een uur vroeger beëindigd om 15u.

Voor de tweede samenkomst op 14 juli paste de docent van de eerste sessie haar plannen aan aan de hand van de opgedane ervaring. Helaas kreeg ze enkele dagen vooraf COVID. De Iraanse filmdocent die pas begin augustus aan bod zou komen viel in. Ondanks dat we herhaaldelijk benadrukten dat het de bedoeling was om actief met de jongeren aan de slag te gaan startte de docent met een groot deel theorie, wat heel talig was en veel concentratie vroeg. Dit was enerzijds niet de afspraak en daarenboven veel te vroeg in het proces van de deelnemers. In de namiddag volgde wel een actiever deel maar het kwaad was geschied. Van de tien jongeren die 's morgens aanwezig waren bleven er na de middag nog zes over. De aanwezige jongeren geven aan dat ze deze sessie veel saaier en niet leuk vonden, te schools.

Tijdens de derde workshop waren acht deelnemers aanwezig. De docent werkte met viewpoints wat vooral op beweging inzet en met veel muziek werkt. Dit sloeg aan. In het begin zetten de deelnemers voorzichtige stapjes maar stilaan kwamen ze uit hun comfortzone en toonden ze meer expressie. In de namiddag moest de workshop buiten verder gaan door omstandigheden en verloren de deelnemers hun concentratie. De contactpersoon merkt bij deze sessie wel op dat de groep meer en meer naar elkaar toe groeide. Op het einde van de dag namen deelnemers ook afscheid van elkaar, wat eerder niet gebeurde. Deze keer 'haalden we 16u omdat de jongeren zich erg amuseren'.

⁶ Naar het verslag van Ken Van Staeyen, toenmalig Samenlevingsopbouw Provincie Antwerpen

Ondanks het succes van de derde samenkomst waren er op de vierde sessie slechts twee jongeren aanwezig. In het opvangcentrum van het Rode Kruis was een vaccinatie-dag gepland, een aantal jongeren waren op kamp en nog anderen raakten niet uit hun bed. De twee aanwezige deelnemers zijn twee zussen. De jongste zus haakte na een uur al af omdat ze te moe was. In overleg met de andere zus werd besloten om de dag vroegtijdig te stoppen.

De vijfde samenkomst werd met een uur verlaat omdat het startuur van 10u voor de jongeren te vroeg bleek. Dit baatte echter niet en er waren geen aanwezige jongeren voor de filmworkshop (van dezelfde docent die eerder inviel). De begeleider van het opvangcentrum gaf aan dat de NBMV niet meer wilden deelnemen omdat het te veel praten was, en niet actief genoeg was. Andere deelnemers die de vorige drie keer deelnamen waren op kamp. In latere gesprekken met de begeleiding bleek dat de acht jongeren die aanwezig waren op de sessie rond viewpoints ook allemaal naar de zomerschool zouden gaan en al zeker twee van de resterende vier keer niet zouden kunnen komen. Daar komt bij dat de theatermaker, die overigens ooit in hetzelfde opvangcentrum leefde, een toneelstuk heeft geschreven voor het toonmoment omdat de docent naar eigen zeggen minder ervaring met improvisatie heeft. Ook dit was absoluut niet de afspraak. Aan de docent werd duidelijk gecommuniceerd dat het de bedoeling was om aan de slag te gaan met de jongeren en hun input te gebruiken. Wat deze maker voorbereide zou veel meer voorbereidingstijd vragen dan de twee sessies waarop de zomerschool niet overlapt. De combinatie van afwezigheid van zo veel jongeren omwille van de zomerschool, de gezakte interesse door een aantal te schoolse sessies en het hoog gegrepen plan van de laatste docent zorgden ervoor dat het project wordt stopgezet.

EVALUATIE

De opvangcentra geven aan dat de vroegtijdige stopzetting de juiste beslissing was en zijn dankbaar voor de workshops die konden plaatsvinden en de kansen die geboden zijn.

Uiteraard is het erg jammer dat het project niet tot het einde is geraakt, maar in functie van de toekomst van Project V was deze casus erg waardevol en leerrijk. OPENDOEK en VRAC evalueerden na de zomer samen het project en waar het is 'misgelopen'.

Eenzijds bleek de keuze om voor docenten te gaan met een vluchtelingenachtergrond niet noodzakelijk de correcte keuze. De sessie die het meest succes had werd gegeven door een docent zonder deze achtergrond maar die wel veel ervaring had met kwetsbare doelgroepen en met bewegingstheater, een theatervorm die het best aanslaat bij de doelgroep. Dit was niet het geval voor de filmdocent of docent voor het toonmoment. Zij hadden allebei een eerder klassieke of schoolse benadering van theater (en film), wat ten nadele was van het concentratievermogen van de doelgroep. Waar we dachten dat deze makers de situatie van de deelnemers het best zouden inschatten en er goed op zouden inspelen bleek dit niet het geval. Het is uitermate belangrijk bij deze doelgroep om met ervaren docenten te werken die erg flexibel kunnen zijn en a la minute hun voorbereiding bijsturen waar nodig. Ervaringsdeskundigheid alleen is niet voldoende, dit dient aangevuld te worden met kennis over de praktijk en houding tegenover jongeren.

De situatie van de doelgroep is bovendien heel erg veranderlijk. Er leven heel erg veel onzekerheden in het leven van deze jongeren dat dag op dag kan veranderen. Een vrijetijdsproject is bijgevolg laag in prioriteit. Wanneer de jongeren de kans zouden krijgen een studentenjob te doen en zo mee te draaien in de maatschappij en geld te verdienen gaat dit voor. In dezelfde lijn kwamen er vaak andere activiteiten tussenfietsen zoals de zomerschool, maar ook kennismakingsmomenten voor OKAN of de kans om op kamp te gaan. Kansen die we deze jongeren ook zeker niet willen onthouden.

Organisatorisch zou een aanpassing van het startuur een voordeel kunnen hebben. De jongeren zijn geen ochtendmensen en geven tijdens de dag vaak aan moe te zijn. De NBMV hebben geen ouders die hun zeggen dat ze moeten gaan slapen en delen ook vaak een kamer met nog andere tieners. De dagen inkorten en pas in de namiddag starten zou hier een oplossing voor kunnen bieden. Nog een organisatorische moeilijkheid is dat er in de zomer minder begeleiders in het opvangcentrum zijn, waardoor aanklampend en motiverend werken moeilijker is.

We besluiten dat de aanpak of methodiek van Project V een moeilijke match is voor de eigenheden van deze doelgroep. Om Project V tot een goed einde te brengen met een dergelijke specifieke en erg kwetsbare doelgroep moeten alle aspecten lopen zoals gewenst. De docenten moeten ervaren zijn en geen al te talige opdrachten geven, met veel beweging en muziek, eventuele workshoplocaties moeten makkelijk bereikbaar zijn, de ondersteuning van een welzijnsmedewerker die aanklampend werkt en een vertrouwensband tracht op te bouwen, ... Als alles goed zit zou Project V zeker kunnen slagen en een meerwaarde kunnen zijn in het leven van deze jonge mensen. Is dit niet geval schuilt het gevaar om de hoek om de jongeren opnieuw te moeten teleurstellen als het niet kan doorgaan. Een zoveelste teleurstelling die ze misschien wel kunnen missen. Een uitermate goeie voorbereiding en opvolging is met andere woorden de sleutel tot succes.

Casus 4: Overschakeling van basis naar secundair onderwijs (Campus O3 - Genk)

SITUATIESCHETS

De laatste casus ging door in Genk. Projectpartners in dit geval waren in de eerste plaats de PeTra afdeling (Pedagogische Trajecten) van Campus O3 en de jeugddienst van Stad Genk. "PeTra is er voor kinderen en jongeren tussen 8 en 16 jaar oud die het op sociaal en/of emotioneel vlak moeilijk hebben. ... Het kan gaan over kinderen/jongeren die makkelijk/vaak ruzie maken, moeilijk afspraken nakomen, wel eens agressief reageren ... Maar ook voor kinderen/jongeren die eerder teruggetrokken zijn, graag wat sterker in hun schoenen willen staan..."⁷

De mensen van PeTra en Jeugddienst Genk kwamen op het idee om hun casus te richten op kinderen die net klaar zijn met de basisschool en op het punt staan om na de zomervakantie de overstap te maken naar het secundair. Een belangrijk schakelpunt in het leven van jonge kinderen. Kinderen uit de doelgroep van PeTra kunnen hier een duwtje in de rug hard bij gebruiken. Theater lijkt hen een ideale tool om meer zelfzekerheid te verwezenlijken aan de start van het nieuwe schooljaar. Ze besluiten om naast het theaterproject ook individuele trajecten met de kinderen die zich inschrijven op te starten. Omdat het pedagogische proces bijgevolg een nog belangrijkere rol krijgt dan bij andere casussen wordt de timing van het project hier ook aangepast en loopt het tot 8 september om zo de opstart op school mee in het project op te volgen.

VERLOOP

De zoektocht naar deelnemers werd volledig door de mensen van PeTra onder handen genomen. Ze stelden een flyer op om het project en de gekoppelde individuele trajecten voor te stellen bij scholen en clb's en gingen zo op zoek naar de juiste deelnemers. Het werd een groepje van negen kinderen

⁷ Website PeTra (<https://www.campuso3.be/pedagogische-trajecten-petra>)

met diverse persoonlijkheden. De Genkse context, waar veel nieuwkomers zijn, was weerspiegeld in de groep.

De samenkomsten in Genk gingen telkens door op woensdagnamiddag van 13u30 tot 18u30. Deze keuze werd gemaakt om nog twee sessies te kunnen laten doorgaan na de start van het nieuwe schooljaar, namelijk op woensdag 1 en woensdag 8 september. Dit zonder de uren te moeten wijzigen.

De projectpartners waren vragende partij om het aantal docenten tot een minimum te beperken om zo veel mogelijk structuur te bieden aan de deelnemers. Op de uiteindelijke planning stonden drie docenten die elkaar afwisselden. De laatste drie sessies zouden in het teken van het toonmoment staan en werden door eenzelfde docent gegeven.

Elke samenkomst was er minstens één begeleider van PeTra aanwezig, vaak waren ze met meer.

EVALUATIE

De evaluatie in Genk werd gedaan door enkele docenten, verschillende mensen van PeTra en OPENDOEK. Algemeen keek iedereen tevreden op het project terug. De mensen van PeTra gaven aan dat het voor hun een pioniersproject was dat duidelijk maakte dat theater een goed middel is om in te zetten voor 'persoonlijke groei'.

Op artistiek inhoudelijk vlak bleek net zoals bij het project in Oostende dat de communicatie tussen de docenten heel vlot verliep en dat dit het project ten goede kwam. Bij PeTra zijn ze van mening dat één vaste docent, of maximaal twee verschillende, beter zou zijn voor het proces. Vertrouwensfiguren zijn namelijk erg belangrijk wanneer je met kwetsbare kinderen aan de slag gaat.

Nog op artistiek inhoudelijk vlak bleek het toonmoment een erg hoge drempel voor veel van deze deelnemers. Er waren nogal wat deelnemers die op (en soms ook naast) het podium veel onzekerheid hebben, dichtklapten bij bepaalde oefeningen of zelfs de zaal uitliepen om niet op te moeten. Bij projecten waar dergelijke problematiek onder de deelnemers leeft zou het misschien beter zijn om op een andere manier het einde van het project in te richten. Er kan bijvoorbeeld een open les gegeven worden in plaats van een toonmoment, wat de drempel al verlaagt of er kan een soort feestelijk eindmoment worden bedacht waarbij kinderen niet hoeven op te treden. Het proces is namelijk belangrijker dan het toonmoment.

Een organisatorisch punt dat naar boven kwam in de evaluatie van de casus in Genk heeft te maken met administratieve processen bij overheidsinstanties. De partnerorganisaties in Genk planden de toeleiding van deelnemers naar het project via scholen en clb's te doen. Hiervoor hadden ze liever wat meer tijd gehad tussen het vastleggen van de data en de locatie (die omwille van de coronacrisis iets later waren dan gepland) en de start van het project. Administratieve processen bij overheidsinstanties zorgen namelijk voor extra vertraging vooraleer aan de zoektocht kan worden gestart.

Niet alle deelnemers waren op elke activiteit aanwezig, ondanks de engagementsverklaring die ze hadden gedaan bij inschrijving. Dit hoeft op zich geen probleem te zijn. Theater is een goed medium om zelfzekerheid te kweken maar is daarom niet voor iedereen de beste aanpak. Bij langdurige afwezigheid door een lange vakantie komt echter wel het probleem naar boven dat de deelnemer moeilijker opnieuw kan aansluiten omdat die een groot deel van groepsbinding heeft gemist. Dit bevestigt dat het project doelt op jongeren die veel aanwezig kunnen zijn. Het blijft natuurlijk belangrijk om hier niet té streng in te zijn en andere kansen niet onbedoeld van de deelnemers te onthouden. Ook mogen we niet vergeten dat het oké is als deelnemers doorheen het traject afvallen wanneer theater niets voor hen blijkt.

Net zoals bij de casussen in Zutendaal en Oostende was bij elk van de deelnemers een grote evolutie te merken. Niet enkel in hun theaterspel maar zeker ook op individueel niveau. De trajecten die naast het project werden opgestart door de mensen van PeTra hebben hier dan ook extra op ingezet. Ook groepsbinding is een thema dat bij deze evaluatie terug naar boven kwam. De deelnemers werden steeds hechter. Doorheen het proces werd dan ook gekozen hier extra op in te zetten.

Elke samenkomst in Genk ging op dezelfde, culturele, plek door. Dit was enorm bevorderlijk voor het project. Daarenboven waren er vlakbij enkele 'buitenmogelijkheden' zoals een park waar de groep naar kon uitwijken om verschillende activiteiten of opdrachten buiten te laten doorgaan. Deze afwisseling was heel erg welkom voor de deelnemers. Afwisseling was doorheen het project een wederkerende uitdaging. Voornamelijk in het begin was het erg belangrijk om niet alleen veel theateropdrachten te laten afwisselen (rustige en drukke oefeningen afwisselen) maar het werd ook belangrijk om niet theater-gerelateerde opdrachten in het project te verwerken. Dit zorgde voor meer dynamiek en zorgde ervoor dat de jongeren die zich, voornamelijk in het begin, nog heel oncomfortabel voelden binnen het medium theater, 'mee' bleven.

Expertenpanel

Na de zomer van 2021 en alle evaluaties van de verschillende casussen planden we begin december van datzelfde jaar een expertenpanel. We brachten zowel medewerkers van welzijnsorganisaties, uit de culturele sector, uit het jeugdwerk en medewerkers van lokale overheden samen. Een deel van hen kwam doorheen de onderzoeksfase al in aanraking met Project V, voor een ander deel was het nog helemaal nieuw. De diverse achtergronden van de aanwezigen zorgden voor een breed palet aan expertises en weerspiegelde de doelgroep (op organisatorisch vlak) die we in de toekomst willen bereiken voor de verdere uitrol van Project V.

We startten het panel met een toelichting van de vier vooropgestelde doelstellingen en van de vier casussen. Daarna legden we aan hen de aanzet van de methodiek (die in het volgende stuk aan bod komt) voor. We gaven het panel ruimte om feedback te geven over de doelstellingen en de methodiek., polsten bij hen naar inhoudelijke en praktische moeilijkheden die boven kwamen tijdens de casussen. Aan de hand van hun feedback, aanvullingen en extra voorbeelden werd de methodiek van Project V verder op punt gezet. Het resultaat daarvan in het volgende hoofdstuk.

METHODIEK

Aan het einde van de onderzoeksfase hebben we heel wat bijgeleerd over Project V, over wat werkt en wat niet. We onderscheiden een aantal kernwaarden van het project. Zaken die Project V tot Project V maken. Daarnaast stellen we ook enkel keuzes in het flexibel kader. Aspecten die aan te passen zijn op maat van de eigenlijke uitvoering van het project. Samen vormen deze de blauwdruk van Project V.

Kernwaarden: Wat maakt Project V Project V?

THEATER

Project V is en blijft in eerste instantie een theaterproject. Daarbij is het zeker niet de bedoeling om enkel een klassieke benadering van theater, ‘toneeltje spelen’ in de volksmond aan bod te laten komen. We kunnen het breder hebben over podiumkunsten en ook inzetten op improvisatie, verteltheater, bewegingsexpressie, ...

Dat theater die inhoudelijke nadruk heeft, wil natuurlijk niet zeggen dat aangrenzende disciplines of ondersteunende opdrachten en activiteiten niet aan bod kunnen komen. Het is integendeel aan te raden om rekening te houden met de concentratiespanne van de deelnemers en net ook andere zaken te verwerken. Creatieve oefeningen die ter ondersteuning staan van de theaterworkshops zijn zeker ook een goeie manier om voldoende variatie in het project te verwerken. (Enkele voorbeelden uit de casussen zijn een schilderopdracht met kleuren rond ‘emoties’ die later een vervolg kreeg op scène en een collage-opdracht voor de uitwerking van een personage).

ZOMERVAKANTIE

Aangezien één van de vier doelstellingen is om zomerverlies tegen te gaan, is de timing van het project steeds in de grote vakantie. Afgeleiden in de paasvakantie bijvoorbeeld moedigen we zeker aan. Kwetsbare jongeren hebben ook dan baat bij culturele vrijetijdsbesteding. Het valt in dat geval niet meer in de scope van ‘Project V’. Dat het een zomerproject is, betekent niet dat een opvolgingstraject niet kan of mag, hier gaan we in het onderdeel ‘flexibel kader’ verder op door.

Een kennismakende workshop voor de zomervakantie kan uiteraard. Dit kan een meerwaarde bieden om deelnemers die twifelen of ze het wel leuk zouden vinden een kans te geven laagdrempelig te proberen.

KWETSBARE DOELGROEP

Project V richt zich op kwetsbare doelgroepen, geïnterpreteerd als kinderen of jongeren die een drempel (financieel of anders) ervaren om op reis te gaan of andere vakantie-ervaringen op te bouwen. De eigenlijke leeftijdsbepaling van ‘kinderen of jongeren’ kan per project worden bepaald zolang het over jongeren van maximaal 30 jaar gaat. In de praktijk zal het project vooral ingericht worden voor schoolgaande jeugd.

‘Kwetsbare doelgroepen’ is een erg brede benadering waarin de mate van kwetsbaarheid of eigenheden van de verschillende onderliggende doelgroepen ook erg kan verschillen. Voor sommige

doelgroepen zal Project V bijgevolg makkelijker in te plannen zijn dan voor andere. Bij bepaalde doelgroepen waarbij de situatie heel erg specifiek is, kan het extra uitdagend zijn om het project in te richten en tot een goed einde te brengen. We zagen zo bijvoorbeeld bij de casus met NBMV dat echt elk radartje goed moet zijn, wil het project slagen. Het is niet onmogelijk maar vraagt een goeie voorbereiding en veel kennis van de doelgroep (bij voorkeur zelfs van de specifieke deelnemers).

GESPREIDE WORKSHOPS

Project V constateerde dat veel projecten voor kwetsbare jongeren tijdens één van de acht of soms negen weken grote vakantie vallen, een hoge piek. De overige weken zitten de jongeren vaak nog steeds thuis en slaat de verveling toe. Met Project V willen we hier een antwoord op bieden door de samenkomsten te spreiden over de negen weken en te zorgen voor meerdere kleine piekjes. Deelnemers hebben zo steeds iets om naar uit te kijken en zijn de hele zomer lang deel van een groep, van een groter geheel. Een theaterproject van een week voor kwetsbare groepen moedigen we bij OPENDOEK zeker ook aan, en daar willen we gerust ook in informeren, maar niet onder de noemer 'Project V'.

CULTURELE INFRASTRUCTUUR

Minstens een aantal workshops gaan door in culturele infrastructuur. Dit kan een theaterzaal zijn maar even goed een ruimte van de lokale academie (DKO) of bibliotheek die ook vaak voor cultuur wordt gebruikt. Dit aspect is belangrijk om deelnemers in contact te brengen met (nieuwe) culturele plekken. We hopen zo de drempel te verlagen om er in de toekomst opnieuw heen te gaan om culturele vrijetijdsbestedingen te beleven.

Indien mogelijk is het fijn om de deelnemers de hele zomer op diezelfde culturele plek te ontvangen en ze er zo heel erg thuis te laten voelen. Anderzijds kan vervoer van en naar de plaats in kwestie voor sommige organisaties een uitdaging zijn, of kan de doelgroep er baat bij hebben om in het begin van het project een reeds vertrouwde omgeving te hebben. In dat geval moet het mogelijk zijn om slechts enkele samenkomsten op een culturele plek te laten doorgaan.

We beseffen dat dit bij erg kwetsbare doelgroepen in een specifieke situatie niet altijd makkelijk is. Bij de casus met NBMV zagen we bijvoorbeeld dat elke drempel er één te veel kan zijn. Verder kunnen we ons voorstellen dat bij een uitvoering van Project V bij jeugddelinquenten deelnemers de eigen faciliteiten niet zomaar mogen verlaten. Toch willen we warm aanbevelen om te proberen minstens één workshopdag op een culturele plek te laten doorgaan.

Om dit tot een goed einde te brengen, is het goed om vroeg genoeg de data vast te leggen met de culturele speler in kwestie. Weet dat culturele centra vaak gesloten zijn in de zomer en dat het soms wat extra overtuiging vraagt om hun deuren één keer per week open te stellen voor het project. Indien de culturele speler verbonden is aan het stadsbestuur is het ook mogelijk dan een toestemming eerst voor het schepencollege moet verschijnen. Verder kan het nuttig zijn om tijdens de zomer de verplaatsing van de eigen plek naar de culturele plek in groep te organiseren (bijvoorbeeld samen erheen wandelen of transport (met vrijwilligers) voorzien).

PROFESSIONELE DOCENTEN

Het project valt of staat met professionele begeleiding. Dit betekent op niveau van de docenten dat het professionele theatermakers zijn met een feeling voor kwetsbare doelgroepen. Dit betekent dat het docenten zijn die opgeleid zijn in theater of gelijkgesteld door ervaring. Deze docenten weten verder ook hoe belangrijk eigenaarschap is en de input van deelnemers en benutten dit in hun aanpak.

Docenten hoeven niet noodzakelijk ervaring te hebben met kwetsbare doelgroepen. De zorg-ondersteuning wordt namelijk gedaan door anderen en, volgens de partnerorganisaties in de onderzoeksfase is een open houding namelijk vaak de helft van het werk. Hoe kwetsbaarder de doelgroep, hoe belangrijker het wordt dat docenten er wel ervaring mee hebben.

ZORG ONDERSTEUNING

Professionele begeleiding betekent ook dat er begeleiders met een zorg-insteek aanwezig zijn en bij voorkeur een vertrouwensband met de deelnemers hebben of opbouwen. Bij elk van de casussen was het een voorwaarde voor de projectpartners dat zij hiervoor instonden. Zo kan de docent focussen op het artistieke en is er steeds iemand aanwezig met kennis van zaken om op een correcte manier in te grijpen in geval van conflict (persoonlijk of tussen verschillende deelnemers). Of deze ondersteuners participeren aan bepaalde opdrachten zoals de opwarming is volledig aan hen, maar dit heeft zeker een positief effect op het 'losmaken' van de deelnemers aan de start van het project, de dag, of een nieuw soort oefening.

Flexibel kader: Door te hakken knopen

DOELGROEPSPECIFIEK VS GEMENDE GROEP

In Zutendaal opteerde men om voor hun casus van Project V doelgroepspecifiek te werken, dit om een veilige of vertrouwde omgeving te creëren. In Oostende koos men net voor een inclusieve aanpak. Beide projecten verliepen vlot en hadden een positief effect. Er is met andere woorden niet één benadering 'juist' voor alle uitvoeringen van Project V.

Het is belangrijk om een inschatting te maken gebaseerd op de eigen doelgroep, de mogelijke deelnemers in kwestie. Naar de inschatting van vzw HSA had namelijk voor hun deelnemers het project niet even veel effect gehad als ze eerst de extra drempel moesten overwinnen om in een gemengde groep terecht te komen. In het onderzoek van studente Lyssa van Bockel ging ze hierover in gesprek met Kris de Visscher, toen te werk bij Demos. Hij benadrukt dat jongeren zelf moeten open staan om in gemengde groepen te werken en dat dat veel werk en tijd vraagt.⁸

Het is met andere woorden belangrijker dat de keuze weloverwogen wordt gemaakt en met kennis van zaken dan wat de uiteindelijke keuze precies is. We zetten even enkele pro's en contra's van beide keuzes op een rij. Dit is geen exhaustieve lijst.

⁸ Van Bockel, Lyssa (2020)

DOELGROEPSPECIFIEK	GEMENGDE GROEP
Enkel onrechtstreekse inclusiviteit door toeleiding naar cultuur op middellange termijn.	Rechtstreekse vorm van inclusiviteit. Wordt belangrijke pijler van het project.
Veilige context voor de deelnemers.	Extra drempel voor kwetsbare kinderen, kan persoonlijke proces bemoeilijken of vertragen.
Gekende context, makkelijker te organiseren.	Vraagt meer tijd en werk van organisatie
Deelnemers kunnen gevoel hebben 'weer' met dezelfde mensen iets te doen	Nieuwsgierigheid naar andere sociale contacten wordt ingewilligd.
Geen sociale ongelijkheid	Extra moeite doen om sociale ongelijkheid zo veel mogelijk te voorkomen. Een gezamenlijke lunch voorzien waar iedereen hetzelfde eet kan hier een voorbeeld van zijn.

AFSLUITEN VAN HET PROJECT 'TO TOONMOMENT OR NOT TO TOONMOMENT'

Een toonmoment op het einde van het project heeft zeker een meerwaarde. Deelnemers doen mogelijks hun eerste podiumervaring op, verder leren ze in de aanloop ernaar om naar iets toe te werken, groeit de verantwoordelijkheidszin over het eindproduct (wat in eerdere casussen een duidelijk positieve invloed had op hun concentratievermogen) en misschien het allerbelangrijkste, zijn ze deel van een groter geheel en groep. Achteraf kunnen ze fier terugkijken op het eindresultaat waar ze een hele zomer aan hebben gewerkt. Eigenaarschap en fierheid zijn niet te onderschatten gevoelens, zeker bij kwetsbare doelgroepen.

Heel veel positieve aspecten komen dus mogelijks kijken bij het organiseren van een toonmoment. Dat wil niet zeggen dat er geen keerzijde aan de medaille is. Een toonmoment kan bij sommige kinderen en jongeren gepaard gaan met erg veel faalangst en podiumvrees. Een 'gezonde portie stress' komt er altijd wel bij kijken maar wanneer deze zo hoog is dat het individuele proces, of dat van de hele groep, erdoor in gevaar komt, kan het soms beter zijn om het project op een andere manier af te sluiten.

In Genk zorgde het toonmoment voor één deelnemer in het bijzonder voor zo veel spanning dat ie uiteindelijk verschillende keren wegliep op de laatste dag. Ook in Mechelen was dat één van de argumenten om het project vroegtijdig stop te zetten. Daarenboven voelt het voor sommige deelnemers als minder leuk aan dan de workshops omdat gedurende geruime tijd steeds aan hetzelfde wordt gewerkt.

Om die verschillende redenen moet het mogelijk zijn om deelnemers tijdens het toonmoment een andere rol dan acteur (bijvoorbeeld achter de schermen, techniek, ...) te geven tijdens het toonmoment of zelfs om het project aan het einde van de zomer op een andere manier af te sluiten. Het is wel uitermate belangrijk dat er 'iets' wordt gedaan om het project feestelijk af te sluiten en niet met 'business as usual' zodat deelnemers vlak voor de eerste schooldag hun zomer in schoonheid kunnen afsluiten. Andere mogelijkheden dan een live toonmoment kunnen een kortfilm gemaakt tijdens de zomer, een open les, een diploma-moment, een verbindende spaghetti-avond voor deelnemers en hun familie, ... zijn. Kortom een mogelijkheid waar ze trots kunnen zijn op wat ze bereikt hebben.

Indien het organisatorisch mogelijk is om af te wachten hoe de workshops verlopen, hoe de groep aanvoelt en groeit, waar de voorkeur van de deelnemers en docenten naar uitgaat, wat eenieder die betrokken is aanvoelt dat de beste manier is voor de eigen specifieke groep (wel of geen toonmoment), dan raden we dit ten zeerste aan.

MATE VAN OPVOLGING

Project V is een zomerproject. Maar wat daarna? Om cultuurbeleving als vrijetijdsbesteding blijvend te stimuleren bij de deelnemers is het belangrijk om hen hiervoor mogelijkheden aan te bieden. Dit is vanzelfsprekend eenvoudiger wanneer alle deelnemers uit de eigen werking komen van de initiatiefnemende organisatie dan wanneer bijvoorbeeld een lokale overheid het voortouw neemt. Daarom kan de mate van opvolging tussen verschillende projecten erg variërend zijn en gaan van de juiste informatie aanreiken tijdens de laatste samenkomst tot individuele opvolging van elke deelnemer. Het is daarbij belangrijk af te wegen wat de gewenste situatie is en wat praktisch haalbaar is.

Om toch een minimale opvolging of verderzetting te verzekeren geven we hieronder enkele voorbeelden van laagdrempelige zaken die de initiatiefnemer kan ondernemen

- Bij OPENDOEK staan we steeds klaar om mee op zoek te gaan naar theatervereniging waar deelnemers eventueel terecht zouden kunnen komen. De initiatiefnemende organisatie kan bij hen informatie opvragen of hen uitnodigen om zich voor te stellen op een van de contactmomenten.
- Bezorg deelnemers infobrochures van DKO en/of culturele activiteiten in de omgeving
- Neem contact op met lokale instanties zoals een sociale dienst, rap-op-stap-kantoor of CLB om te weten te komen wat de mogelijkheden zijn voor culturele vrijetijdsbesteding voor mensen die het financieel moeilijker hebben.
- Een terugkommoment organiseren. Zorg hier best voor een leuke activiteit zodat deelnemers geen koude douche ervaren als de sfeer niet dezelfde is zoals in de zomer. Een voorbeeld kan zijn om samen een theatervoorstelling te gaan kijken of een theater achter de schermen te bezoeken.
- ...

PRAKTISCHE PRUTSEN

Naast de algemene waarden die in het project vervat zitten, vinden we het belangrijk om ook op maat te werken volgens de context en de realiteit van de doelgroep in de verschillende uitvoeringen van het project. Er moet ruimte zijn voor flexibiliteit om het project helemaal op de gekozen doelgroep af te stemmen.

Voorbeelden van flexibele praktische zaken zijn het aantal uur workshop die op een dag gegeven worden, hoeveel samenkomsten er zijn, hoeveel daarvan op een culturele locatie doorgaan, hoeveel verschillende docenten er aan bod komen, of er een maaltijd of vervoer wordt voorzien voor de deelnemers, wat de leeftijdsbepaling van de deelnemers is ...

We raden ten zeerste aan om over al deze praktische aspecten met alle partners in gesprek te gaan. Zorg ervoor dat er zeker ook mensen aan tafel zitten die ervaring hebben met werken met de beoogde doelgroep.

VERDERE UITROL

We noteren eind december 2021, de onderzoeksfase zit erop. Hoe gaan we nu verder?

We trachten om in de zomer van 2023 de eerste nieuwe uitvoeringen van Project V te organiseren met de methodiek zoals beschreven in het vorige hoofdstuk. We raken hieronder kort aan hoe we dat willen bereiken. Zie dit echter als een startpunt, geen afgerond gegeven.

Initiatiefnemende organisaties

Het is de bedoeling dat in de toekomst verschillende organisaties Project V zelf op poten kunnen zetten. Zowel culturele organisaties, organisaties uit het jeugdwerk, welzijnsorganisaties en lokale overheden zien we als mogelijke initiatiefnemers. Bij OPENDOEK voorzien we een contactpersoon waarbij initiatiefnemende organisaties te rade kunnen gaan en op afgesproken momenten een update bezorgen.

Project V heeft verder nood aan lokale partnerschappen. Voor elke uitvoering is het goed als er één initiatiefnemer is die een trekkersrol heeft en in contact staat met OPENDOEK waar nodig maar die lokaal en bovenlokaal partnerschappen aangaat (vb. samenwerken met een welzijnsorganisatie als de trekker een culturele organisatie is) om de eigen uitvoering tot een goed einde te brengen.

Wat voorziet OPENDOEK

Zoals hierboven reeds beschreven zorgt OPENDOEK ervoor dat er voor initiatiefnemende organisaties een contactpersoon is bij OPENDOEK waar ze terecht kunnen. Deze persoon zal instaan voor de verspreiding van de methodiek, en zeker in het begin actief op zoek gaan naar geïnteresseerde organisaties.

OPENDOEK stelt verder ook een praktische gids op voor toekomstige uitvoerders met daarin:

- Dit dossier
- Communicatiemateriaal
- Bijlage met aandachtspunten voor een project met NBMV's
- Bijlage met basisvoorwaarden voor inclusief werken
- Bijlage met profielbeschrijvingen voor docenten en zorg-ondersteuners
- ..

Overkoepelend tracht OPENDOEK een 'train de trainer'-moment voor jobstudenten, medewerkers of vrijwilligers te organiseren die vanuit de verschillende initiatiefnemende organisaties de zorgbegeleider functie op zich willen nemen

We evolueren op termijn ook naar een poule van competente docenten. Tijdens de eerste jaren wordt daarom goed bijgehouden welke docenten een goeie match vormen met de kwetsbare doelgroepen. OPENDOEK centraliseert vraag en aanbod tussen de docenten in deze poule en de initiatiefnemende organisaties.

Financieel

Project V organiseren kost geld. De grootste kost van het project zijn de professionele docenten. Het basistarief dat OPENDOEK aan docenten betaalt, is vijftig euro per uur (incl btw, excl vervoerskosten). Voor tien samenkomsten gespreid over de zomer van elk vijf uur workshop komt dit reeds op 2500 euro. Daar komen nog vervoersonkosten voor docenten bij, mogelijke huurkosten voor lokalen, eventueel wat materiaal, catering, ... Het kan vanzelfsprekend niet de bedoeling zijn om de kosten door te rekenen aan de deelnemers.

De eerstvolgende stap die OPENDOEK zal ondernemen, is te onderzoeken hoe de verdere uitrol van Project V, om zo veel mogelijk kwetsbare kinderen en jongeren in heel Vlaanderen en Brussel te bereiken en een zinvolle zomer te bezorgen, kan of beter zal gefinancierd worden;

MET DANK AAN:

Gudrun Willems en Jeroen Marijsse (Iedereen Verdient Vakantie), An Van den Bergh (Demos) en Sylvia Matthys (Op/Til) voor het advies.

Liesbeth Moesen (vzw HSA), Wim Rogiers (Briek vzw), Madelief Segaert (Briek vzw), Sofie Geens (Stad Mechelen), Ken van Staeyen (Samenlevingsopbouw Provincie Antwerpen), Katrien Greunlinckx (Campus O3), Isabel Poddighe (Jeugdendienst Genk) en hun collega's voor de aangename samenwerking.

Alle docenten voor het geven van de workshops en hun input voor de toekomst.

Alle experts die mee aan tafel zaten om zich over de methodiek van Project V te buigen.

Collega's van OPENDOEK voor de ondersteuning.

Alle deelnemers voor hun enthousiasme.